MINITER OF THE INSIDER

Produced by Government Communications (GCIS)

English/Sesotho

| Motsheanong 2018 Kgatiso 1

Land claim reaps rewards

A KWAZULU-NATAL (KZN) community will soon be enjoying the rewards of a successful land claim that they have turned into a private game reserve.

The Mayibuye Game Reserve has already created jobs and will ensure that the wildlife economy thrives.

Hlengiwe Ngobese

ne first black- Trust. owned private

to a R15 million government investment to the Mayibuye Community

The word mayibuye, which game reserve is on means to return in isiZulu, the cards for KZN, thanks is also the name of the 5 581-hectare Mayibuye Game Reserve which is located between Pietermaritzburg and

The land being returned to the community was taken via forced removals in 1963,

which saw 445 people lose their homes.

Chairperson of the reserve, Welcome Maphanga said the community was relocated to

Cont. page 1

Science powers education

Page 7

Youth say YES to employment

Page 8

Nelson Mandela Centenary

Batjha ba re YES ho phumaneho ya mesebetsi

LENANEO la mmuso le ikemiseditseng ho neha batjha ba milione e lenngwe ba sa sebetseng monyetla wa ho fumana maitemohelo a mesebetsi e lefang.

asego Temane o thabile haholo ho iphumanela maitemohelo a mosebetsi o tsamaisanang le tsebo ya dithuto tsa hae tsa *Human Resource Management Diploma*, jwaloka monkakarolo wa Tshebeletso ya Mesebetsi ya Batjha (YES).

YES, e thakgotsweng haufinyana tjena ke Moporesidente Cyril Ramaphosa, e ikemiseditse ho lokisa batjha bakeng sa mesebetsi le ho ba neha bokgoni ba tsa setekginiki bo hlokehang ho hlabolla moruo ho itshetleha ho diindasteri.

Temane o hlalosa hore kamorao ho kerajuweita ka selemo sa 2016 o ne a hloleha ho etsa dikopo tsa mosebetsi ka lebaka la hobane a ne a sena maitemohelo a hlokehang.

"Ho ne ho le thata haholo ho batla mosebetsi ntle le maitemohelo. Ka lehlohonolo ka kopana le Lulaway Recruitment Agency e sebedisanang le YES, mme ba mpha monyetla wa inthenshipi."

YES e sebedisana mmoho le mmuso, mekgatlo ya basebetsi le kgwebo ho nehelana ka maitemohelo a mosebetsi o lefang ho batjha ba milione e lenngwe ba maAforika Borwa dilemong tse tharo tse latelang.

Dipatlisiso tse entsweng ke bankakarolo lenaneong lena di bontsha hore selemong se le seng sa maitemohelo a mosebetsi se hlahellang ho CV, ka tshehetso ya lengolo la refarense, se eketsa menyetla ya motjha ya ho fumana mosebetsi.

Temane o ekeditse ka hore o rata mosebetsi wa hae, haholo hobane o kgona ho thusa batjha ba bang ho fumana mesebetsi ka ha e le yena ya le-inthene le thaothang basebetsi

Ho thakgolweng ha lenaneo la YES Moporesidente Ramaphosa o ile a tsebiswa batjha ba pele ba 100 ba tlang ho fumantshwa mesebetsi ka tlasa lenaneo lena ke ABSA, Investec, Netcare, Sasol le Unilever.

"Re bona lenaneo lena e le e nngwe ya pilara e batsi hape e utlwisisehang ya boikgathatso ba setjhaba ho theha menyetla bakeng sa batjha.

Pilara enngwe e mahareng a setsha ke ya ntlafatso ya bokgoni le boitsebelo ba batjha," o buile jwalo Moporesidente Ramaphosa.

O kopile hore borakgwebo ba banyane ba nke karolo ka ha ba na le motheo o moholo wa mesebetsi mme o itse dikgwebo tse kgolo ka bo tsona feela di ke ke tsa nka batjha kaofela.

Ho ya ka Mohlanka e Moho-

lo wa Phethahatso (CEO) ya YES Tashmia Ismail-Saville, hara dimilione tse 15.5 tsa batho ka hara Aforika Borwa ba dilemong tse 18 le 34, 5.8 milione ke ba sa sebetseng.

"YES e ikemiseditse ho neha karolo eo ya batjha ba rona, e leng e kgolo e sa natsweng ke dimotlolo tsa naha tsa jwale tsa mosebetsi, monyetla wa pele wa bohlokwa wa ho iphumanela mosebetsi o lefang o nang le maitemohelo a nang le seriti, ebile a na le boleng," o buile jwalo Ismail-Saville.

Jwalo ka morokotso o eketsehang bakeng sa dikgwebo tse nyenyane, dikgwebo tse hirang batjha ba batho ba batsho ba dilemong tse pakeng tse 18 le tse 29 ba tla ba le phihlello ya Lekgetho la Morokotso wa Mosebetsi o ka lekangwang le R1 000 ka kgwedi.

Motjha wa YES o lokela ho

oa:

- pekeng tsa dilemo tse 18 le tse 34 tsa boholo.
- a soka a thola mosebetsi nakong ya dikgwedi tse tsheletseng.
- e le motho e motsho (moAforika, moKhalate kapa moIndiya).

Ha dikhamphani di batla ho tleleima Lekgetho la Morokotso wa Mosebetsi, batjha ba lokela ho ba dilemong tse pakeng tsa tse 18 la 29

Na batjha ba tla kgola bokae?

Mokgolo o lebelletswe ho behwa sekaleng sa mokgolo wa naha o monyenyane wa R3 500 ka kgwedi o kenyelletsang boikwetliso bo kopanetsweng le tshehetso. Palohare ya ditjeho ka selemo ke R55 000.

Ha o batla ho tseba haholwanyane etela: www.yes4youth.co.za

Ho buisanelwa ho tlisa puo e ntjha Aforika Borwa

BAETAPELE ba Setso ba na le karolo e kgolo ya bohlokwa eo ba lokelang ho e bapala ho aheng setjhaba se hlokang bofumanehi, tlhokeho ya mesebetsi le ho hloka tekatekano.

Neo Semono

helobedu e ka nna ya eba puo ya semmuso ya bo 12 Aforika Borwa ka sepheo sa ho tlisa seriti boetapeleng ba setso. Moporesidente Cyril Rama-

Moporesidente Cyril Ramaphosa o entse tsebiso ena nakong ya mokete wa ho bewa setulong ha Mofumahadi wa Balobedu Lebaleng la Mokwakwaila mane Bolobedu, Ga-Modjadji, Limpopo.

Khelobedu ke puo e buuwang ke morabe wa Balobedu o Mofumahadi wa Pula ya dilemo tse 13 e leng Masalanabo Modjadji a tlang ho o busa ha tshwara dilemo tse 18, ha a qeta ho bewa boreneng jwaloka Mofumahadi Modjadji VII.

O tla be a kerajuweita ho

ya ka meetlo le setso sa Balobedu.

"Hona ke bohato bo boholo ba nalane ya nnete eo Mama Winnie Madikizela-Mandela a ka beng a bile motlotlo ka yona. Bona ke Bofumahadi ba pele bo ikgethileng ka hare ho naha le ka hare ho khonthinente," o buile jwalo Moporesidente Ramaphosa. Moporesident Ramapho-

Moporesident Ramaphosa o bontshitse boitlamo ba mmuso ho bolokeng le ho tliseng seriti boetapeleng ba setso.

Bofumahadi ba Balobedu bo thakgotswe semmuso ka kgwedi ya Hlakubele 2016 kamorao ha dipatlisiso tse ileng tsa etswa ke Khomishini ya Dingangisano le Ditleleimi ya Boetapele ba Setso (CTLDC) mabapi le maemo a Balobedu ho ya ka ditleleimi tse ileng tsa nehelwa CTLDC.

"Mmuso o itlamme ho phethahatsa sehlomathiso sa Kgaolo ya 12 ya Molaotheho, haholoholo ho bolokeng seriti sa setheo sa boetapele ba setso demokerasing ya Molaotheho," o itse jwalo Moporesidente Ramaphosa.

O itse ho ananelwa ha Bofumahadi ka hara Aforika Borwa ho bontsha boitlamo ba demokersi ho mekgwa le boleng ba tekatekano ya bong, ha ka ho le leng ho bontsha karolo ya boetapele e bapalwang ke basadi maemong ohle a bophelo.

"Baetapele sa Setso ba na le karolo e kgolo ya bohlokwa eo ba lokelang ho e bapala ho aheng setjhaba se hlokang bofumanehi, tlhokeho ya mesebetsi le ho hloka tekatekano. Baetapele ba rona ba setso ba lokela ho ba moleng o ka pelepele wa ntwa ho busetsa ditokelo le seriti sa batho ba rona."

O hatelletse hape le bohlokwa ba karolo ya bohlokwa eo baetapele ba setso ba ka e bapalang ho busetsa naha ho beng ba yona ba e lokelang.

"Ba lokela ho netefatsa hore naha e busetswa ho bao ba e sebetsang mme bao ba busetswang naha ba be le bokgoni ba ho ka e sebetsa," ho buile Moporesident Ramaphosa.

E ka ba batho ba 25 milione ba phelang dibakeng tsa mahaeng mme ba phela jwalo ka tlasa boetapele ba baetapele ba setso.

Na o ne o tseba?

- Balobedu ba ile ba ameha ka selemo sa 1972 ha ka nako eo e neng e le Mofumahadi wa Pula Makoma Modjadji a ileng a nkelwa maemo a hae a ho ba Mofumahadi wa Pula mme matla a hae le maemo a hae a fokotswa ya eba mofumahadi feela boreneng.
- Metsana le matona a ka tlasa hae a kenyelletswa lebatoweng la Lebowa le Gazankulu e leng ho ileng ha bolaya meetlo e nonneng le kamano ya mofumahadi ho isa dilemong tse 400 tse fetileng.